

Työ- ja elinkeinoministeriö
Kirjaamo
PL 32
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo@tem.fi; mikko.huuskonen@tem.fi

29.6.2018

Dnro: TEM/1015/03.01.01/2018 / TEM002:00/2018

LAUSUNTO TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI LAIKSI OIKEUDESTA KORKEAKOULUISSA TEHTÄVIIN KEKSINTÖIHIN ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

Työ- ja elinkeinoministeriö on laatinut luonnoksen hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin annetun lain muuttamisesta (päivätty 22.5.2018) (jäljempänä ko. laki "korkeakoulukeksintölaki" ja ko. luonnos "luonnos").

Suomen teollisoikeudellinen yhdistys r.y. (jäljempänä "yhdistys") on immateriaalioikeuden asiantuntijoiden yhdistys, joka seuraa immateriaalioikeudellisen lainsäädännön kehitystä ja johdonmukaista soveltamista osallistuen ja myötävaikuttaen siihen. Yhdistyksen jäsenkunnassa on edustusta monilta sektoreilta ja vaikka tästä johtuen yhdistys ei voi esittää yhteistä näkemystä luonnoksessa esitetystä muutoksesta, katsomme asianmukaiseksi lausua esitetystä luonnoksesta kohteliaimmin seuraavaa:

Taustaksi

Oikeus saada patentti on patenttilainsäädännön perusperiaatteiden mukaan sillä, joka keksinnön on tehnyt. Tällä henkilöllä on yksinoikeus patentin ammattimaiseen hyödyntämiseen (PatL 1 §). Yksinoikeus voi siirtyä toisellekin, kuten perillisille taikka organisaatioille, mutta keksijä on aina luonnollinen henkilö ja organisaatio tällöin siirronsaajan asemassa. Työsuhdesiirtymästä (eli oikeudesta työsuhteessa tehtyyn keksintöön) Suomessa on ollut lainsäädäntöä jo useita vuosikymmeniä (laki oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin (656/1967)). Sen sijaan korkeakoulun piirissä syntyneistä keksinnöistä ja niihin liittyvien oikeuksien siirroista on lainsäädäntöä syntynyt myöhemmin; ns. korkeakoulukeksintölaki on annettu vasta vuonna 2006 (396/2006).

Alun perin korkeakoulukeksintölain tarkoituksena oli tehostaa suomalaisten korkeakoulujen piirissä syntyneiden keksintöjen tunnistamista, suojaamista ja hyödyntämistä. Lailla pyrittiin myös muun muassa selkeyttämään korkeakoulukeksintöihin liittyviä oikeuksia ja korvauskäytäntöjä. Vuoden 2006 korkeakoulukeksintölaissa lievennettiin tutkijapoikkeusta eli sitä periaatteesta, että akateemiset tutkijat ja opettajat olisivat yksin 'omistaneet' keksintönsä, jonka nämä olivat aikaansaaneet tutkimustyössään yliopistoissa ja niihin rinnastettavissa organisaatioissa. Uudistuksen seurauksena mukaan keksintöön oikeutetuiksi tulivat korkeakoulukeksijöiden työnantajat tilanteissa, joissa tutkimusta oli rahoittamassa jokin ulkopuolinen taho (ns. *sopimustutkimus*). Korkeakoulukeksijät jäivät kuitenkin myös tässä uudistuksessa osin tutkijapoikkeuksen piiriin. Näiden poikkeuksien seurauksena korkeakoulukeksintölaissa keksinnöt jaetaan kolmeen pääryhmään: sopimustutkimuksessa ja avoimessa tutkimuksessa sekä muissa tilanteissa syntyneisiin keksintöihin. Rajanvedot näiden keksintöryhmien välillä ovat aiheuttaneet tulkintaongelmia (kts. lain 3 §).

Muutoksen tarpeellisuus ja jatkoselvitysten tarve

Yhdistys pitää luonnoksessa esitetystä kannatettavana, että keksintöympäristöä ja sen normistoa korkeakouluissa kehitystrendeineen tarkastellaan. Näin siksi, että innovaatioilla, niiden

aikaansaamisella ja tehokkaalla hyödyntämisellä on keskeinen merkitys teollisessa kehityksessä ja yleisen kilpailukyvyyn vahvistamisessa.

Yhdistys pitää myös tärkeänä, että analyttisesti pohditaan sitä, onko perusteltua ylläpitää korkeakoulukeksintölaissa edelleen osin olevaa tutkijajapoikkeusta ja siten asettaa eri organisaatioissa työskenteleviä keksijöitä eri asemaan.

Nyt käsillä olevassa luonnoksessa esitetään lähinnä yhtä asiallista lakimuutosta: Tämä muutos olisi kuitenkin periaatteellisesti hyvin merkittävä muutos, sillä se toisi korkeakoulukeksijän asemaltaan lähemmäs muita keksijöitä. Yhdistys toteaa, että muutos on hyvin merkityksellinen niin korkeakoulukeksijöiden, korkeakoulujen kuin muidenkin innovaatiokentän toimijoiden kannalta.

Nyt käsillä olevasta esityksestä ei kuitenkaan ilmene lähemmin, minkälaisen oletusten pohjalta esitys on laadittu. Esimerkiksi yksityiskohtaisempi empiirinen selvitys siitä, miten korkeakoulukeksintöjärjestelmä on todellisuudessa toiminut, toisi moniulotteisemman käsityksen muutostarpeista. Se loisi myös nyt saatua kattavamman pohjan lakiuudistukselle.

Lisäksi yhdistys katsoo, että korkeakouluissa syntyviin tietokoneohjelmiin kohdistuvien oikeuksien siirtymistä koskevia kysymyksiä erityisesti tekijänoikeuksien osalta tulisi tarkastella tarkemmin.

Lopuksi

Kuten edellä on esitetty, yhdistys pitää tärkeänä, että korkeakoulukeksintölain kokonaisuutta keksintöjen siirrosta kaupallistamiseen tarkastellaan ja kehitetään edelleen. Yhdistys lisäksi katsoo, että uudistus tulisi tehdä huomioiden korkeakoulujen innovaatiotyö kokonaisuudessaan (ml. yhteistyö teollisuuden kanssa) sekä käytännön kotimaisten kokemusten että ulkomailta tuotavien oppien valossa. Tätä silmällä pitäen yhdistys katsookin, että lainsäädäntökehikon ajantasaistaminen edellyttäisi syväluotaavaa jatkoselvitystä.

Helsingissä, 29. päivänä kesäkuuta 2018

Kunnioittavasti,

**SUOMEN TEOLLISOIKEUDELLINEN YHDISTYS R.Y.
FINSKA FÖRENINGEN FÖR INDUSTRIELLT RÄTTSSKYDD R.F.**

Johanna Flythström

Puheenjohtaja

Suomen teollisoikeudellinen yhdistys r.y. (ruotsiksi *Finska föreningen för industriellt rättsskydd r.f.*) on 1931 perustettu patentti-, hyödyllisyysmalli-, tavaramerkki-, mallioikeus- ja markkinointijuridiikka-alan ammattilaisten yhdistys. Yhdistyksessä on yli 500 henkilö- ja yhteisöjäsentä. Yhdistyksen tarkoituksena on muun muassa edistää immateriaalioikeuksiin liittyvien hyvien käytäntöjen ja lainsäädännön kehitystä.